

DE OMGEVINGSJURIST

MAAKT UW BESTEMMINGSPLAN MILIEU-PROOF

**onderbouwing spuitzonering
bedrijfsplan Vlastuin Group B.V.**

De Omgevingsjurist

Postbus 24037

3007 DB Rotterdam

T: 010 – 763 0928

www.omgevingsjurist.nl

info@omgevingsjurist.nl

Laan op Zuid 151

3072 DB Rotterdam

Wie is mr. H.H. Harberink?

Marian Harberink is gespecialiseerd in de doorwerking van milieu in het bestemmingsplan. Eén van haar specialisaties is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op open teelten en de hierbij behorende zonering.

Naast veel praktijkervaring heeft ze een model opgezet voor de praktijk en hierover gepubliceerd in de juridische vakbladen Milieu & Recht (*'Intensief gewasbeschermingsmiddelengebruik bij open teelten'*, M en R 2011/38) en Bulletin RO totaal (*'Spuitzones van boomgaarden en een goede ruimtelijke ordening'* BROU 2010, nr. 6).

Ze heeft onder meer onderbouwingen gemaakt voor de gemeenten Uden, Tilburg, Overbetuwe, Houten, Rheden, Utrecht, Veldhoven, Wijk bij Duurstede, Beuningen en voor makelaars, projectontwikkelaars, stedenbouwkundige bureaus, kwekerijen en particulieren.

Gemeente Nederbetuwe
t.a.v. het college van B&W
Postbus 20
4043 ZG OPHEUSDEN

ONDERBOUWING SPUITZONE HOGEVELDSEWEG ONG.

Rotterdam, 27 november 2014

Geacht College,

1. Aanleiding

Op basis van de gegevens die ik heb ontvangen van de Vlastuin Group B.V., gevestigd aan de Hogevelldseweg 5a in Kesteren, bent u voornemens medewerking te verlenen aan de bedrijfsuitbreiding op de percelen aansluitend aan het bedrijventerrein 't Panhuis in Kesteren. Voor de uitbreiding is een voorontwerp bestemmingsplan opgesteld.

Met het ruimtelijke besluit – in casu het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan – moet worden aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Nabij de beoogde uitbreiding liggen agrarische percelen met fruitteelt. Ingevolge de geldende agrarische bestemmingen is fruit- en bometeelt toegestaan. Vanwege deze mogelijkheid in de geldende bestemmingsplannen kunnen spuitzones van fruit- en bometeelt in juridische zin een rol spelen.

2.1 Spuitzones en gevoelige functies

Er gelden in Nederland geen wettelijke bepalingen over minimaal aan te houden afstanden tussen gronden waarop gewassen in de open lucht worden geteeld en nabij gelegen, voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige objecten, zoals woningen en bedrijven¹. Vanwege mogelijk vrijkomende drift (verwaaiing van spuitvloeistof) bij het bespuiten van fruitbomen wordt in de bestemmingsplanpraktijk een vuistregel gehanteerd om een afstand van 50 meter aan te houden tussen een fruitboomgaard en een gevoelige bestemming. Dit is een in de praktijk gegroeide vuistregel.

Gevoelige functies zijn plaatsen waar regelmatig en voor een groot gedeelte van de dag, mensen verblijven of samenkomen. Bedrijfsgebouwen worden als zodanig aangemerkt. Vanwege de korte verblijfsduur van personen ter plaatse van parkeerterreinen of wegen, zoals fietspaden², is een parkeerplaats geen voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige functie. Bij de afstand van 50 meter wordt ervan uitgegaan dat enerzijds de bedrijfsvoering van de teler niet wordt belemmerd en anderzijds dat er geen nadelige effecten optreden voor

¹ ABRS 22 juli 2009, nr. 200806481/1/R2.

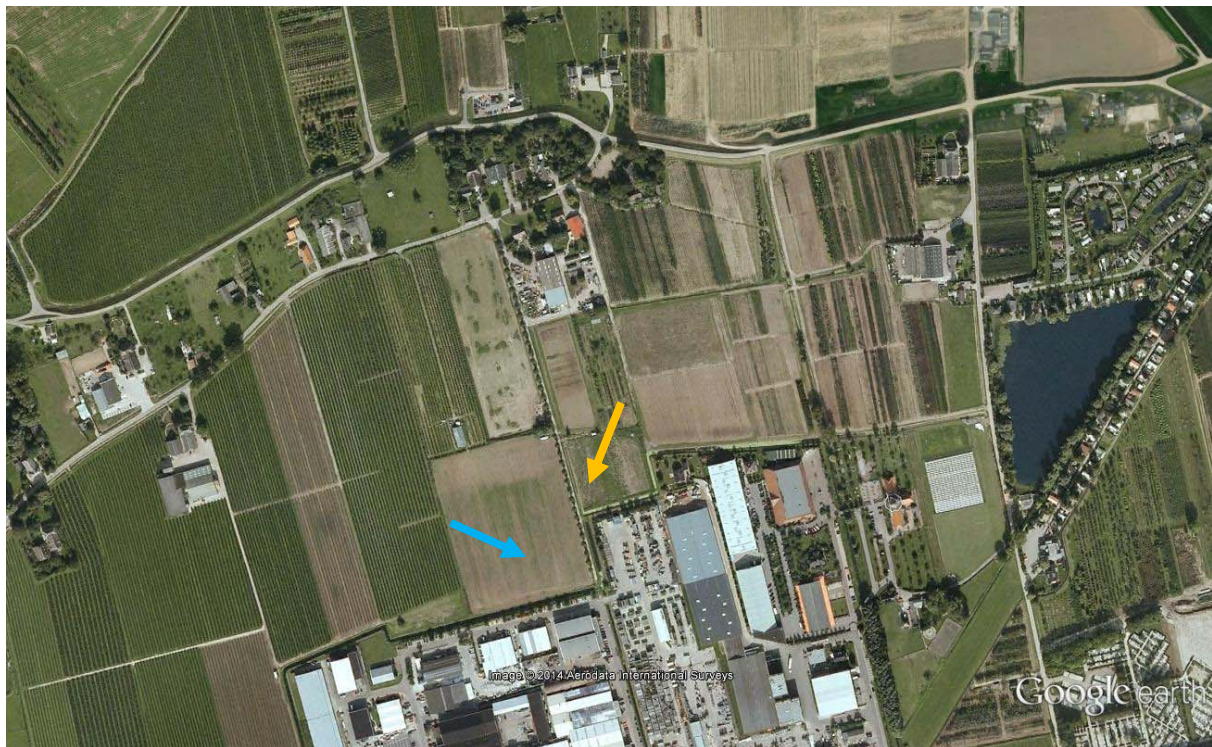
² ABRS 3 september 2014, no. 201310924/1/R3

de gezondheid van de medewerkers van een bedrijf. De 50 meter afstand is echter een indicatieve afstand en hangt onder meer af van het soort teelt ter plaatse en de plaatselijke omstandigheden. Drift in bijvoorbeeld de fruitteelt is door de aard van de bespuiting, met name op- en zijwaarts gericht spuiten, hoger en intensiever dan bij bespuitingen in de lage bometeelt. Voor het betrokken bestuursorgaan bestaat zowel bij toepassing als afwijking van deze afstand een onderzoeksplicht³. Een kortere afstand is mogelijk, mits voorzien van een deugdelijke motivering⁴.

2.2 Beschrijving omgeving en bedrijfsuitbreiding

De beoogde bedrijfsuitbreiding ligt aan de Hogevelsdeweg ong. in Kesteren (ten westen van de Hogevelsdeweg). Ten oosten van voornoemde weg ligt het beoogde parkeerterrein. De locaties zijn in eigendom van Vlastuin Onroerend Goed B.V. Ten noorden en westen van het beoogde bedrijfsgebouw liggen agrarische percelen waar bometeelt mogelijk is.

De omgeving van het plangebied kan in hoofdzaak gekenmerkt worden als een bedrijventerrein met aan de rand enkele agrarische percelen. De agrarische percelen liggen tussen de bestaande burgerwoningen (noordelijk gelegen) en het bedrijventerrein in.

Afbeelding 1: luchtfoto omgeving van beoogde bedrijfslocatie (blauwe pijl) en beoogde parkeerplaats (oranje pijl)

Het beoogde bouwperceel staat kadastraal bekend als: gemeente Kesteren, sectie F, no. 563. De beoogde parkeerplaats betreft het perceel met no. 367. De aansluitende agrarische percelen staan kadastraal bekend als: gemeente Kesteren, sectie F, no. 97, 96 en 564.

³ Artikel 3:2 juncto artikel 3:4 Awb en artikel 3.1.6 Bro en ABRS 31 augustus 2011, no. 200909137/1/R3, ABRS 18 mei 2011, no. 201001510/1/R1.

⁴ ABRS 25 april 2012, no. 201108990/1/R3, r.o.2.7.1

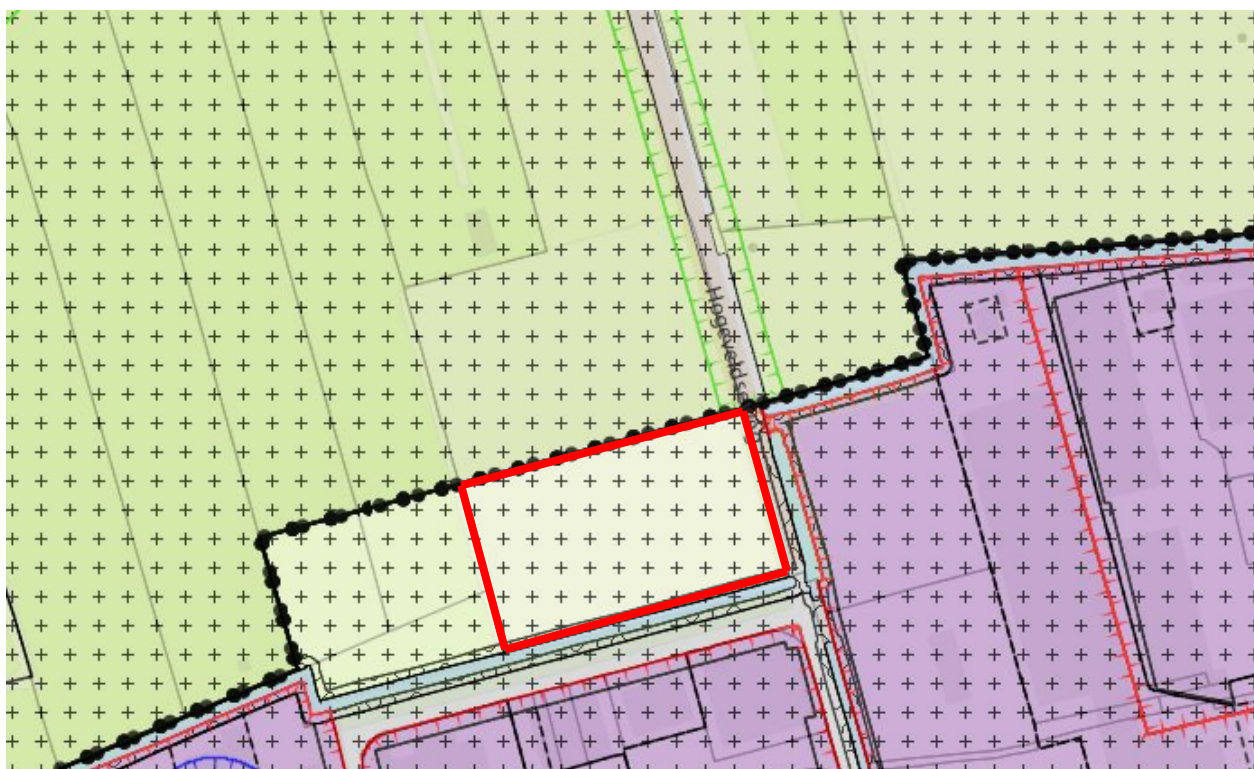
afbeelding 2: foto vanaf Hogevelldseweg met uitzicht op beoogde bouwlocatie (perceel no. 563)

afbeelding 3: foto Hogevelldseweg met aan linkerzijde gedeeltelijk perceel no. 563 en 564 en aan rechterzijde de beoogde parkeerplaats (no. 367)

afbeelding 4: luchtfoto met overzicht agrarische percelen en beoogd bouwperceel (rood omkaderd)

afbeelding 5: uitsnede verbeelding geldende bestemmingsplannen en beoogd bouwperceel (rood omkaderd)

3.1 Onderzoek omvang spuitzone

Zoals hiervoor staat aangegeven is de in de praktijk gegroeide vuistregel van 50 meter indicatief. Dat betekent dat er onder omstandigheden gemotiveerd van kan worden afgeweken. Omdat elk geval anders is, dient dit per dossier te worden onderzocht en afgewogen. Dat is maatwerk. Uit jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en onderzoek komen de volgende aandachtspunten naar voren:

1. wat wordt planologisch mogelijk gemaakt en geldende bestemming(en);
2. welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt;
3. wat zijn de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling en het gebruik van driftreducerende middelen;
4. overheersende windrichting.

Aan de hand van bovengenoemde stappen wordt onderbouwd waarom in dit dossier een kleinere spuitzone kan worden aangehouden dan 50 meter.

Stap 1 Wat wordt planologisch mogelijk gemaakt en geldende bestemming(en)

Geldende bestemmingen beoogde bedrijfslocatie en agrarische percelen

Voor de gronden van de beoogde bedrijfslocatie (perceel no. 563) geldt het bestemmingsplan "Bedrijventerrein". Het perceel heeft hierin de bestemming 'Agrarisch' en de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 4'.

Het agrarische perceel ten noorden van de bouwlocatie (perceel no. 564) wordt gedeeltelijk gebruikt ten behoeve van maïsteelt (zuidelijk gedeelte). Op dit perceel is het bestemmingsplan "Buitengebied Kesteren" van toepassing en het heeft hierin de bestemming 'Agrarisch met waarden -I' ex artikel 5 van de voorschriften. Deze gronden zijn onder meer bestemd voor grondgebonden agrarische productie. Op grond van deze bestemming zijn fruit- en bometeelt toegestaan.

Op de agrarische percelen ten westen van de beoogde bouwlocatie (percelen nrs. 97 en 96) - ter hoogte van het bouwperceel (zuidelijk gedeelte agrarische percelen) – is het bestemmingsplan "Bedrijventerrein" van toepassing. De percelen hebben hierin de bestemming 'Agrarisch' en de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie 4'. Het gedeelte ten noorden van deze percelen heeft de bestemming 'Agrarisch met waarden –I'. Op deze percelen staan fruitbomen.

Bij het bepalen van de afstand tussen het beoogde bouwperceel voor de uitbreiding van het bedrijf en de agrarische percelen, dient te worden gekeken naar wat het bestemmingsplan in juridische zin toelaat. Indien het bestemmingsvlak bomen tot aan de perceelsgrens toelaat, dan dient te worden gemeten vanaf de perceelsgrens⁵.

Beoogde bestemming bouwlocatie

De beoogde bouwlocatie is in het voorontwerp bestemmingsplan bestemd als 'Bedrijventerrein', met de specifieke bouwaanduiding 'specifieke bouwaanduiding – ventilatie installaties uitgesloten'.

⁵ ABRS 24 juli 2002, no. 200103400/1.

Stap 2 Welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en wanneer

Voor de agrarische percelen is in planologisch-juridische zin fruit- en bometeelt toegestaan. Voor deze percelen is bij het onderzoek uitgegaan van gewasbeschermingsmiddelen die in de fruit- en hoge bometeelt het meest worden gebruikt. Dat is namelijk de meest representatieve situatie. In de fruitteelt worden voornamelijk schimmelbestrijdingsmiddelen (fungiciden) en insectenbestrijdingsmiddelen (insecticiden) gebruikt. De meest gebruikte middelen zijn Captan 80WG/Malvin WG, Insegar, Teppeki, Runner en Pirimor.

Van belang is onder meer wanneer deze middelen gebruikt mogen worden: gedurende het hele jaar of gedurende een seizoen, dus zowel op volblad als op kale bomen. Het middel Captan mag gedurende het gehele jaar worden gebruikt, dus zowel op kale bomen als bomen met blad. Captan is van bovengenoemde gewasbeschermingsmiddelen het meest toxisch. Om die reden wordt in dit advies uitgegaan van het middel Captan (worst case scenario).

Stap 3 Wat zijn de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling en het gebruik van driftreducerende middelen

Uit onderzoek van de Wageningen Universiteit⁶ (hierna: WUR) blijkt dat de gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden met name liggen bij opname van stoffen door de huid (dermaal risico). In het onderzoek is het maximaal dermale blootstellingseindpunt vastgesteld op 100%. Overschrijding van dit eindpunt betekent dat de huidblootstelling van mensen aan bepaalde gewasbeschermingsmiddelen tot schadelijke effecten kan leiden voor de gezondheid. Uit het onderzoek (tabel 10) blijkt tevens dat voor het middel Captan het dermale blootstellingseindpunt wordt overschreden bij bespuiting op bomen zonder blad en zonder driftreducerende spuitmethoden (worstcase scenario) op een afstand van 40 m tot de laatste bomenrij. Hierbij is uitgegaan van bespuiting met een standaard dwarsstroomspuit – dit is geen driftbeperkende spuitdop - op een boomhoogte van 0-3 m respectievelijk 3-6 m.

Bij het gebruik van een driftreducerende spuitmethode (dwarsstroomspuit met driftbeperkende venturi spleetdoppen) op kale bomen is het dermale blootstellingseindpunt bij een afstand van 30 meter tot aan de laatste bomenrij, 86% en wordt het dermale blootstellingspunt (van 100%) derhalve niet overschreden.

Driftreducerende spuitmethoden

Omdat er een watertoevoerende sloot ligt aan de zuidelijke zijde van de agrarische percelen nrs. 96 en 97 en ten oosten van het agrarische perceel met maïsteelt (no. 564) (zie afbeeldingen 7 en 8) is de fruitteeler op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht driftbeperkende spuitmethoden toe te passen en teeltvrije zones te hanteren. Op afbeelding 7 is tevens te zien dat de fruitteeler een teeltvrije zone van ongeveer 3 meter hanteert ten opzichte van de sloot.

De bepalingen met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de open lucht staan opgenomen in artikel 3.79 e.v. van het Activiteitenbesluit milieubeheer en zijn bedoeld om de reductie van gewasbeschermingsmiddelen in het water verder te stimuleren. Het Waterschap is hierbij het bevoegde gezag. Het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen is bij een watertoevoerende sloot om of naastgelegen aan het perceel verplicht. Daar is in dit geval sprake van. In beginsel volstaat conform het onderzoek dan ook een afstand van 30 meter vanaf de laatste bomenrij tot aan een gevoelige functie.

⁶ J.C. van de Zande e.a. , 'Onderzoek naar driftblootstelling van recreatieterrein Rutjesland door boomgaard bespuitingen.'

Afbeelding 7: uitzicht op percelen met fruitteelt (no. 97 en 96) met aan linkerzijde aanwezige sloot

Afbeelding 8: foto van sloot aan rechterzijde perceel no. 564

Dichte en groenblijvende windhaag op grens agrarische percelen

Om het blootstellingsrisico bij het bespuiten van kale fruitbomen (worst case scenario) verder te beperken is volgens het onderzoek een in de winter bladhoudende vegetatie of een constructie met een vergelijkbare filterende werking een optie. Het dient dan om een haag te gaan met een in de winter bladhoudende vegetatie op de rand van het perceel van de bomen met een hoogte van tenminste 3 m. In dat geval vindt volgens het onderzoek vanaf 10 meter vanaf de laatste bomenrij geen overschrijding plaats van het dermale blootstellingseindpunt, zowel zonder het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen als met het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen (tabel 15).

Omdat de fruitbomen op grond van het geldende bestemmingsplan in principe in het gehele bestemmingsvlak geplant mogen worden, dient hierbij gemeten te worden vanaf de grens van het agrarische bestemmingsvlak. In beginsel volstaat onder voornoemde omstandigheden een afstand van 10 meter vanaf de bestemming 'Agrarisch' tot aan een gevoelige functie.

Stap 4 Overheersende windrichting

In verband met mogelijke verwaaiing van spuitvloeistof is tevens de overheersende windrichting van belang. De meest voorkomende windrichting in Nederland is de zuidwestelijke richting. Gezien de hoofdzakelijk westelijke ligging van het bedrijfsperceel ten opzichte van de agrarische percelen, betekent dat in dit geval dat eventuele drift niet richting het bedrijfsperceel zal waaien. Het drift risico is dan ook beperkt.

4. Aanbevelingen voor het bestemmingsplan

Zoals eerder is vermeld dient bij de vaststelling van het bestemmingsplan te worden aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit houdt in dat de bedrijfsvoering van de (fruit)teler niet mag worden belemmerd door de beoogde bedrijfsuitbreiding en dat ter plaatse van het bedrijfsperceel een aanvaardbaar leefklimaat aanwezig dient te zijn.

Zoals beschreven onder stap 3 blijkt dat er in het geval van een in de winter groenblijvende haag van tenminste 3 m hoogte op de grens van het bedrijfsperceel, bij de toepassing van het meest toxische middel en met toepassing van de driftreducerende spuitmethoden in beginsel sprake is van een goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wro bij een afstand van 10 m vanaf het agrarische perceel tot aan het bedrijfsperceel. Bij voornoemde toepassing is er sprake van een aanvaardbaar leefklimaat en kan de (fruit)teler zijn bedrijfsactiviteiten uitvoeren zonder dat hij in zijn bedrijfsvoering wordt beperkt.

Vertaald naar het bestemmingsplan betekent dit dat er vanaf het agrarische bestemmingsvlak van de agrarische percelen een afstand van tenminste 10 meter moet worden aangehouden tot het bestemmingsvlak 'Bedrijf'. De afstand dient te worden gemeten vanaf de bestemmingsgrens, omdat de fruitteelt in planologisch opzicht in principe in het gehele agrarische bestemmingsvlak mag plaatsvinden.

Zoals staat aangegeven onder stap 4 is de meest overheersende windrichting in Nederland de zuidwestelijke richting. Gezien de voornamelijk westelijke ligging van het bedrijfsperceel ten opzichte van de agrarische percelen, betekent dat in dit geval dat drift niet richting het bedrijfsperceel zal waaien. Verder is het zo dat de beoogde bedrijfshal zal worden uitgevoerd met aan de achterzijde (noordzijde) en aan de westzijde dichte wand (geen openingen). De kans is dan ook minimaal dat er drift op het bedrijfsperceel terechtkomt. Ter vergelijking met een woonsituatie: dit is een geheel andere situatie dan bij een woning met tuin, gezien de aanwezige raamopeningen en deuren en tuin waar veelvuldig mensen buiten verblijven. Daar is in dit geval geen sprake van. Geadviseerd wordt om de maatregelen inzake de openingen in de planregels te borgen via een voorwaardelijke bepaling.

Relativiteitsbeginsel

Voor de goede orde wordt nog opgemerkt dat bij eventuele zienswijzen en beroep in het kader van de bestemmingsplanprocedure het relativiteitsvereiste geldt. Dit betekent dat degene die via een zienswijze (of later in beroep) een beroep doet op een bepaalde regel daar ook door moet worden beschermd. Een zienswijze van bijvoorbeeld een omwonende waarin een beroep wordt gedaan op het vereiste van een aanvaardbaar leefklimaat ter plaatse van het bedrijfsperceel, kan om die reden dan ook niet slagen.

Aldus opgemaakt op 27 november 2014

mw. mr. H.H. Harberink